

ความสำคัญและที่มาของโครงการวิจัย

มะเขือเทศ (*Solanum esculentum* Mill.) เป็นพืชผักฤดูเดียวที่นิยมปลูกและบริโภคกันแพร่หลายทั่วโลก ซึ่งเป็นที่ยอมรับในปัจจุบันว่ามีสารอาหารที่เป็นประโยชน์ โดยเฉพาะสารไลโคปีนซึ่งจัดเป็นสารแคโรทีนอยด์ชนิดหนึ่ง มีคุณสมบัติช่วยต้านการเกิดอนุมูลอิสระ ทำให้อนุมูลของเซลล์ในร่างกายมีอนุภาคเป็นกลาง ช่วยหยุดยั้งปฏิกิริยาออกซิเดชันของอนุมูลอิสระต่างๆ มีงานวิจัยเกี่ยวกับคุณสมบัติของสารไลโคปีนในมะเขือเทศเป็นจำนวนมาก เช่น ช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดมะเร็งต่อมลูกหมากและมะเร็งรังไข่ ช่วยลดปริมาณโคเลสเตอรอลส่วนไม่ดี หรือ Low-density lipoprotein (LDL) ซึ่งช่วยให้โอกาสเกิดโรคหัวใจลดน้อยลง ไม่เพียงแต่มะเขือเทศจะมีไลโคปีนเท่านั้น แต่ยังอุดมไปด้วยวิตามินเอ อี และซี ซึ่งในวารสารสมาคมแพทย์แห่งสหรัฐอเมริกาบ่งชี้ว่า วิตามินอี (Gopalakrishnan, 2007)

สำหรับในประเทศไทย มะเขือเทศมีการผลิตเพื่อบริโภคสด และใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมเกษตร มะเขือเทศที่บริโภคในปัจจุบันแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือมะเขือเทศผลใหญ่ (*Solanum esculentum*) และมะเขือเทศผลเล็ก โดยมะเขือเทศผลเล็กที่เรียกว่ามะเขือเทศเชอร์รี่ (*S. esculentum* var. *cerasiforme*) จะนิยมปลูกในภาคเหนือและภาคกลางของประเทศไทย ส่วนมะเขือเทศผลเล็กสีชมพู (มะเขือเทศสีดา) มีพื้นที่ปลูกเกือบแทบทุกภาคของประเทศไทยเนื่องจากเป็นผักที่นำประกอบอาหารประจำวันของคนไทยให้มีรสชาติดีขึ้น แหล่งปลูกมะเขือเทศสีดาที่สำคัญอยู่ในประเทศไทยได้แก่ จังหวัดนครปฐม ราชบุรี ตาก เชียงใหม่ เชียงราย นครราชสีมา ขอนแก่น และ ศรีสะเกษ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2541) โดยมะเขือเทศสีดามีราคาเฉลี่ย 5 ปีย้อนหลัง (2554-2558) เฉลี่ยตั้งแต่ 24.77-29.76 บาท โดยราคาจะตกต่ำในช่วงฤดูหนาวตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน และราคาจะเริ่มสูงขึ้นเมื่อเข้าสู่ฤดูฝนตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ราคาเฉลี่ยมะเขือเทศสีดาคละรายเดือนต่อกิโลกรัมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554-2558

ปี	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	เฉลี่ย
2554	9.00	9.53	12.59	22.94	33.47	49.07	34.45	17.57	26.59	33.03	27.14	22.63	24.83
2555	15.98	17.14	25.21	19.71	16.98	31.15	27.07	30.68	24.05	22.09	22.82	44.36	24.77
2556	73.73	29.08	20.43	16.28	28.58	28.00	29.57	23.48	21.14	31.95	31.74	23.11	29.76
2557	17.93	14.29	13.86	21.64	25.58	41.38	42.81	31.63	23.50	24.27	21.63	31.07	25.80
2558	29.63	17.38	16.38	26.42	25.81	19.00	25.29	34.55	37.00	35.26	23.64	21.18	25.96

ที่มา: <http://www.dit.go.th/pricestat/report2.asp?mode=A&product=703> 10 เมษายน 2559

จากตารางจะเห็นได้ว่าราคามะเขือเทศสีดาต่อกิโลกรัมที่สูงขึ้นมีความสัมพันธ์กับฤดูกาลผลิต โดยทั่วไปมะเขือเทศต้องการสภาพอากาศค่อนข้างเย็น อุณหภูมิกลางวันที่เหมาะสมอยู่ระหว่าง 21-28 องศาเซลเซียส อุณหภูมิกลางคืนประมาณ 15-20 องศาเซลเซียส (Gopalakrishnan, 2007) ซึ่งอุณหภูมิดังกล่าวจะอยู่ในช่วงฤดูหนาวของประเทศไทยซึ่งเหมาะต่อการผลิตมะเขือเทศ ทำให้ผลผลิตออกสู่ท้องตลาดมาก ราคาจึงตกต่ำ และเมื่ออุณหภูมิกลางวันสูงมากกว่า 32 องศาเซลเซียส จะทำให้การผสมเกสรลดต่ำลง (ถาวร, 2543) มีผลให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ ราคาจึงมักสูงขึ้นอยู่เสมอในช่วงเวลาดังกล่าว

ปัญหาสำคัญในการผลิตมะเขือเทศนอกฤดู นอกจากปัญหาของอากาศร้อนขึ้นแล้ว ปัญหาที่สำคัญไม่น้อยกว่าปัญหาดังกล่าวคือการระบาดของโรคทางดินที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย (*Ralstonia solanacearum*) ที่เรียกว่าโรคเหี่ยวเหี่ยว และการระบาดของโรคใบหงิกเหลืองที่เกิดจากเชื้อไวรัสที่มีแมลงวันเป็นพาหะ (Heuvelink, 2005: Prohens and Nuez, 2008) ซึ่งพบได้โดยทั่วไปในพื้นที่เพาะปลูกมะเขือเทศในเขตร้อนและกึ่งร้อนของโลกรวมถึงประเทศไทยด้วย ในปัจจุบันไม่พบสารเคมีชนิดใดที่สามารถกำจัดโรคเหล่านี้ได้

แนวทางในการแก้ปัญหาการผลิตมะเขือเทศนอกฤดูดังกล่าวเพื่อให้เกษตรกรสามารถขายผลผลิตได้ราคาสูงในการผลิตนอกฤดูนั้นสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การปลูกบนภูเขาที่มีอากาศเย็น สภาพแวดล้อมดังกล่าวเหมาะต่อการผสมเกสร การระบาดของโรคและแมลงมีน้อย อย่างไรก็ตามสภาพพื้นที่ดังกล่าวก็มักจะมีข้อจำกัดในด้านอื่น เช่น มีพื้นที่เพาะปลูกน้อย แหล่งน้ำไม่เพียงพอ และการขนส่งลำบากโดยเฉพาะในฤดูฝน จึงมีเกษตรกรจำนวนมากพยายามปลูกมะเขือเทศนอกฤดูในพื้นที่ราบลุ่ม ซึ่งผลตามมาประสบผลสำเร็จน้อยกว่าการปลูกบนที่สูงเมื่อเปรียบพื้นที่ต่อพื้นที่ที่ทำการเพาะปลูกมะเขือเทศเนื่องจากการระบาดของโรคดังกล่าวมีมากกว่า

ในกลุ่มมะเขือเทศผลเล็กโดยเฉพาะมะเขือเทศสีดาที่เป็นที่ต้องการของตลาดมากกว่ามะเขือเทศเชอร์รี่เนื่องจากมะเขือเทศสีดาสามารถประกอบอาหารได้หลายชนิด และที่สำคัญใช้สำหรับทำส้มตำซึ่งเป็นอาหารยอดนิยมของคนไทย มะเขือเทศสีดาเป็นที่ต้องการของตลาดนั้นจะต้องมีสีแดงอมชมพู มีน้ำมาก เนื้อมากและแน่น เก็บไว้ได้หลายวัน รสเปรี้ยวและน้ำหนักเฉลี่ย 40 กรัมต่อผล (จากการสอบถามฝ่ายขาย บ. ซีเจเนทา ประเทศไทย จำกัด) จึงจะทำให้ส้มตำมีรสชาติอร่อย ส่วนพันธุ์มะเขือเทศที่เป็นที่ต้องการของเกษตรกรนั้นต้องเจริญเติบโตได้ดีในฤดูร้อนและฝน ให้ผลผลิตต่อไร่สูง ต้านทานต่อโรคเหี่ยวเหี่ยว และการระบาดของโรคใบหงิกเหลืองมะเขือเทศ ในการประเมินเพื่อขอคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่นั้น การประเมินความสม่ำเสมอและความคงตัว (uniformity and stability) ให้พิจารณาจากการกระจายตัวของพันธุ์กรรม ปรากฏให้เห็นได้โดยพันธุ์ผสมเปิดไม่เกินร้อยละ 5 ของประชากรที่ทดสอบ หรือมีความสม่ำเสมอของสายพันธุ์ไม่น้อยกว่า 95 % (สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช, 2556)

อย่างไรก็ตาม ในการคัดเลือกมะเขือเทศสีดาสายพันธุ์ UBU นั้น ปัจจุบันประชากรที่ได้ยังอยู่ในระดับประชากรชั่วที่ 5 ซึ่งมีความคงตัวของพันธุ์กรรมอยู่ที่ 87.5 % ซึ่งถือว่าความคงตัวของพันธุ์กรรมยังต่ำกว่ามาตรฐานของสำนักคุ้มครองพันธุ์พืช ดังนั้น เพื่อให้ได้ตรงตามมาตรฐานในการขอคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องคัดเลือกประชากรมะเขือเทศ UBU อีกอย่างน้อย 2 ชั่ว โดยตามหลักวิชาการด้านการปรับปรุงพันธุ์ การคัดเลือกประชากรให้มีความคงตัวสูงนั้นจะต้องมีการผสมตัวเองมากกว่า 6 ครั้งขึ้นไป โดยการผสมตัวเองครั้งที่ 6 มีความคงตัวของพันธุ์กรรม 93.74 และผสมตัวเองครั้งที่ 7 มีความคงตัวของพันธุ์กรรม 96.86 (กฤษฎา, 2546) และตรงตามมาตรฐานของสำนักคุ้มครองพันธุ์พืช

ดังนั้น เพื่อเป็นแนวทางในการขอคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ตามระเบียบของ สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คณะวิจัยจึงมีความจำเป็นต้องประเมินผลผลิตมะเขือเทศอย่างน้อยอีก 2 ฤดู เพื่อให้ได้พันธุ์กรรมมีความคงตัวมากกว่า 95% ตามข้อกำหนด แล้วจึงทำการยื่นขอคุ้มครองพันธุ์พืช โดยการปลูกในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีอีก 2 ฤดูกาล

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

เพื่อให้ได้พันธุ์มะเขือเทศสีดา UBU ที่มีความคงตัวของพันธุ์กรรมไม่น้อยกว่า 95% ที่ต้านทานต่อโรคเหี่ยวเหี่ยว โรคใบหงิกเหลือง และหนอน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้มะเขือเทศสีดา UBU สายพันธุ์ใหม่ที่มีลักษณะตรงตามความต้องการของตลาด คือมีลักษณะสีชมพูแดง เนื้อหนา แน่น ไม่เน่าง่าย และให้ผลผลิตต่อไร่ หน่ออ่อน ทนทานการระบาดของโรคเหี่ยวเหี่ยว และโรคใบหงิกเหลือง

2. เกษตรกรได้มะเขือเทศสีดาสายพันธุ์ใหม่ใช้สำหรับการเพาะปลูกและสามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ด้วยตัวของเกษตรกรเองเพื่อใช้ในการเพาะปลูกในฤดูกาลต่อไป

3. การเผยแพร่ผลงานวิชาการในวารสารระดับชาติ/นานาชาติ

ทฤษฎีและกรอบความคิดของโครงการวิจัย

มะเขือเทศเป็นพืชที่ติดผลน้อยในที่มีอากาศร้อนพร้อมกับการระบาดของโรคต่างอย่างรุนแรง แนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าวสามารถทำได้โดยการปรับปรุงพันธุ์โดยการถ่ายทอดพันธุกรรมลักษณะที่ต้องการจากมะเขือเทศหรือมะเขือพันธุ์ป่าที่มียืนต้านทานสู่มะเขือเทศพันธุ์การค้าได้ โดยผ่านขบวนการคัดเลือกอย่างมีแบบแผนอย่างเข้มข้นก็จะสามารถทำให้ได้มะเขือเทศพันธุ์การค้าใหม่ๆที่มีลักษณะทนต่อโรคและให้ผลผลิตสูงในสภาวะแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมต่อการผลิตมะเขือเทศได้

การทบทวนวรรณกรรม/สารสนเทศที่เกี่ยวข้อง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นแหล่งที่มีการบริโภคมะเขือเทศสดในการประกอบอาหาร โดยเฉพาะการทำส้มตำมากกว่าภาคอื่นๆของประเทศไทย เนื่องจากส้มตำเป็นอาหารหลักในชนบท และอาหารเรียกน้ำย่อยสำหรับคนในเมือง เครื่องปรุงสำคัญอย่างหนึ่งที่ขาดไม่ได้ในการปรุงรสชาต คือมะเขือเทศ โดยเฉพาะมะเขือเทศสดจะทำให้ส้มตำมีรสชาติกลมกล่อมเป็นที่ถูกปากของผู้บริโภค ในปีหนึ่งๆมีการคาดการณ์ว่ามีการบริโภคมะเขือเทศไม่น้อยกว่า 50,000.00 ตัน คิดเป็นมูลค่ามากกว่า 1100 ล้านบาท โดยราคามะเขือเทศจะมีการขึ้นลงตามฤดูกาลผลิตดังตารางที่ 1 สาเหตุสำคัญที่ทำให้มะเขือเทศสดมีราคาแตกต่างกันมากในแต่ละฤดูกาลมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายประการ 1) ฤดูกาลเพาะปลูก 2) สายพันธุ์ และ 3) การระบาดของโรค โดยเฉพาะการระบาดของโรคที่ไม่มีสารเคมีกำจัดได้

โดยทั่วไปมะเขือเทศต้องการสภาพอากาศค่อนข้างเย็นในการผสมเกสรและติดผล อุณหภูมิกลางวันที่เหมาะสมอยู่ระหว่าง 21-28 องศาเซลเซียส อุณหภูมิกลางคืนประมาณ 15-20 องศาเซลเซียส ดังนั้นในฤดูหนาวจึงเป็นฤดูที่มีผลผลิตมะเขือเทศออกสู่ท้องตลาดมากที่สุดเนื่องจากปลูกได้ง่าย จึงทำให้ราคาตกต่ำเมื่ออุปสงค์และอุปทานไม่สมดุลกัน และเมื่อเข้าสู่ฤดูร้อนการงอกของละอองเกสรตัวผู้จะมีความสามารถลดลงและทำให้การผสมติดระหว่างเกสรตัวผู้กับรังไข่ของตัวเมียลดลงเช่นกันจึงทำให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ หากมีการระบาดของโรคและแมลงต่างๆเข้ามาประกอบโอกาสที่เกษตรกรจะได้ผลผลิตยังมีเปอร์เซ็นต์ต่ำลง หรือไม่สามารถเก็บผลผลิตได้เลย กรุง (2543) แนะนำว่าในการทำมะเขือเทศติดผลนอกฤดูนั้นสามารถทำได้ 3 วิธี คือ 1 การพ่นด้วยสารเคมี 4-CPA ในอัตรา 25- 50 ppm จะช่วยให้มะเขือเทศติดผลได้ดีขึ้น แต่หากใช้ในปริมาณมากหรือใช้ในช่วงที่มีอากาศร้อนจะเป็นอันตรายต่อมะเขือเทศได้ การใช้สารเคมีดังกล่าวผู้ใช้จะต้องมีความรู้และจัดการในเวลาที่ถูกต้องจึงจะได้ผล 2) การปลูกในที่สูงเช่นปลูกบนภูเขา โดยทั่วไปทุกความสูง 150 เมตรจะทำให้อุณหภูมิของอากาศลดลง 1 องศาเซลเซียส ดังนั้นการปลูกมะเขือเทศนอกฤดูที่ประสบผลสำเร็จสูงจึงมักอยู่ในจังหวัดที่มีภูเขาที่เป็นที่ราบสูง เช่น พื้นที่ปลูกมะเขือเทศสดที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา และที่อำเภอพพระ จังหวัดตาก โดยผลผลิตมะเขือเทศสดที่อำเภอปากช่องส่วนใหญ่จะส่งมาจำหน่ายที่ภาคอีสานของประเทศไทย และ 3) คือการปรับปรุงพันธุ์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่ต้องการจะปลูก จากรายงานของ Opena et al., (1987) นำเอามะเขือเทศจากแหล่งต่างๆที่รวบรวมจากทั่วโลกมาประเมินและปรับปรุงสามารถปรับปรุงให้ได้พันธุ์ใหม่ๆที่มีลักษณะทนร้อน และต้านทานโรคเหี่ยวเหี่ยว พันธุ์ที่มีพันธุกรรมต้านทานโรคเหี่ยวเหี่ยวที่ AVRDC นิยมนำมาใช้ในการปรับปรุงพันธุ์ได้แก่ L -285 ซึ่งควบคุมด้วยยีนหลายตัว (polygenic genes) นอกจากนี้ยังมีพันธุ์อื่นๆได้แก่ H7996 CRA-66 BF-Okistu 101 L180-1 Fla7421 และ GA219 (AVRDC, 2000) จากการทดสอบพันธุ์ CL5915 L285 CRA84 H7997 และ GA219 และลูกผสมระหว่างพันธุ์ดังกล่าวพบว่าลูกผสมระหว่าง L285 X H7997 (83%) L285X CRA84 (76.9%) และ H7997 (76.3%)

ต้านทานต่อโรคเหี่ยวเฉามากที่สุด (Handson et al., 1998) และ Wang (2000) สรุปไว้ว่ามะเขือเทศพันธุ์ H7996 เป็นพันธุ์ที่ต้านทานต่อโรคเหี่ยวเฉามากที่สุดในโลก

ส่วนมะเขือเทศที่มียืนต้านทานโรคไวรัสมีอยู่ด้วยกันหลายพันธุ์ เช่น CLN2026D ต้านทานโรค Tomato mosaic virus แต่อ่อนแอต่อ TYLCV ในขณะที่พันธุ์ที่ต้านทานต่อ TYLCV เช่น CLN2116 series CLN2123 series ต้านทาน TYLCV ในประเทศไต้หวันได้ดี แต่ไม่ต้านทาน TYLCV ในประเทศไทย (AVRDC, 2001) นอกจากนี้ AVRDC ได้มีการพัฒนาสายพันธุ์ให้มีลักษณะที่ดีและต้านทานต่อโรค TYLCV และ Bacterial wilt เป็นลำดับที่สำคัญได้แก่ CLN2498 series พัฒนามาจาก *S. habrochaitis* (Ty-2) CLN 2585 CLN 2768 CLN2777 พัฒนามาจาก FLA 456 FLA 653 FLA 478 ตามลำดับ (Handson, 2007). ในปัจจุบัน AVRDC ได้พัฒนามะเขือเทศให้มียืนต้านทานต่อโรค TYLCV ได้มากขึ้น เช่น มะเขือเทศสายพันธุ์ ซึ่งมียืน Ty-3 พัฒนามาจาก *S. chilense* (Robert de la Pena, 2007) จากการประเมินมะเขือเทศอุตสาหกรรม ครั้งที่ 2 ณ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ระหว่างเดือนพฤษภาคม-สิงหาคม 2552 พบว่า มะเขือเทศ CLN3022F2-37-37-0 CLN3022F2-154-44-14 CLN3024F2-95-45-3 CLN3024F2-128-57-0 มียืน Ty-3 CLN2679D CLN2679E CLN2679F มียืน Ty-2 แสดงความทนทานต่อโรค TYLCV ในสภาพแปลงปลูกได้ดีกว่า CLN 2585 CLN2123 CLN 2116 (บุญส่ง เอกพงษ์, อยู่ในขั้นตอนตีพิมพ์)

สำหรับประเทศไทย ในหลายหน่วยงานที่เป็นบริษัทเมล็ดพันธุ์ได้มีการปรับปรุงพันธุ์มะเขือเทศให้มีพันธุ์กรรมมะเขือเทศที่ต้านทานต่อโรคดังกล่าว แต่ยังไม่พบรายงานประสบความสำเร็จเท่าที่ควร (จากการประชุมคลัสเตอร์เมล็ดพันธุ์มะเขือเทศ) ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากพันธุ์กรรมที่ต้านทานโรคในแหล่งอื่นแต่ไม่ต้านทานต่อเชื้อ TYLCV สายพันธุ์ของประเทศไทยซึ่งมีอยู่หลากหลายสายพันธุ์ (Sawangjit, et al., 2005) ดังนั้นการนำสายพันธุ์ที่ผ่านการประเมินความต้านทานต่อโรคดังกล่าวในสภาพแปลงปลูกของประเทศไทยมาปรับปรุงพันธุ์โดยมีการผสมผสานวิธีการปรับปรุงพันธุ์ที่เหมาะสมแบบต่างๆ รวมกัน (สุทัศน์, 2552) กับมะเขือเทศที่มีลักษณะที่ดีที่เป็นที่ต้องการตลาดของประเทศน่าจะเป็นแนวทางในการพัฒนาสายพันธุ์มะเขือเทศที่ดีให้ประสบความสำเร็จได้

แผนการดำเนินงาน

การทดลองที่ 1 ประเมินผลผลิตมะเขือเทศสีดา UBU ข้าวที่ 6 (ต.ค.-มี.ค. 2557)

-นำสายพันธุ์มะเขือเทศสีดา UBU ประชากรข้าวที่ 6 (ตารางที่ 1) จำนวน 43 สายพันธุ์มาปลูกและประเมินผลผลิต ความทนทานต่อโรคใบหงิกเหลืองมะเขือเทศ ความทนทานต่อโรคเหี่ยวเฉา ทนร้อนในสภาพแปลงปลูก และผลผลิต เปรียบเทียบกับพันธุ์การค้า สีดาเพชรชมพู และสีดาทิพย์ 3 โดยวางแผนการทดลองแบบ RBCD จำนวน 3 ซ้ำๆละ 20 ต้น ระยะปลูกระหว่างต้น 50 ซม. ระหว่างแถว 70 ซม. วางระบบน้ำหยดในการให้น้ำ ดูแลรักษาตามวิธีปฏิบัติทั่วไป สุ่มเก็บข้อมูลดังนี้

1. การเจริญเติบโต

1. ความสูงของต้น เฉลี่ยจากการสุ่ม 5 ต้นเมื่อเก็บผลผลิต โดยวัดจากโคนต้นที่ผิวดินถึงส่วนปลายยอดสูงสุด
2. ความกว้างของทรงพุ่มวัดช่วงกว้างที่สุดเฉลี่ยจำนวน 5 ต้นต่อซ้ำ
3. วันดอกแรกบาน จำนวนวันหลังย้ายปลูกจนกระทั่ง 50% ของต้นที่ปลูกออกดอก
4. จำนวนดอกต่อช่อ เฉลี่ยจากช่อที่ 1-5 จำนวน 5 ต้นต่อซ้ำ

5.ลักษณะการเจริญเติบโต

2. ผลผลิต

1. ผลผลิตเฉลี่ยต่อต้น จากจำนวน 5 ต้นต่อซ้ำ
2. จำนวนผลต่อต้น เฉลี่ยจากการสุ่ม 5 ต้นต่อซ้ำ
3. น้ำหนักต่อผล เฉลี่ยจากการสุ่มต้นละ 5 ผล 5 ต้นต่อซ้ำ
4. ความกว้างผล เฉลี่ยจากการสุ่มต้นละ 5 ผล 5 ต้นต่อซ้ำ
5. ความยาวผล เฉลี่ยจากการสุ่มต้นละ 5 ผล 5 ต้นต่อซ้ำ
6. ความหนาเนื้อ เฉลี่ยจากการสุ่มต้นละ 5 ผล 5 ต้นต่อซ้ำ
7. รูปทรงผลเทียบรูปร่างตาม IPGRI

3. คุณภาพผลผลิต

1. ความแน่นเนื้อ วัดด้านข้างของผลด้วย Penetrometer เฉลี่ยจากการสุ่มต้นละ 5 ผล 5 ต้นต่อซ้ำ
2. Total soluble solid (Brix) วัดจากน้ำคั้นโดยใช้ Refractometer เฉลี่ยจากการสุ่มต้นละ 5 ผล 5 ต้นต่อซ้ำ
3. pH วัดจากน้ำคั้นโดยใช้ pH meter เฉลี่ยจากการสุ่มต้นละ 5 ผล 5 ต้นต่อซ้ำ
4. วิเคราะห์วิตามินซีโดยใช้เครื่อง spectrophotometer

4. การประเมินการเกิดโรค

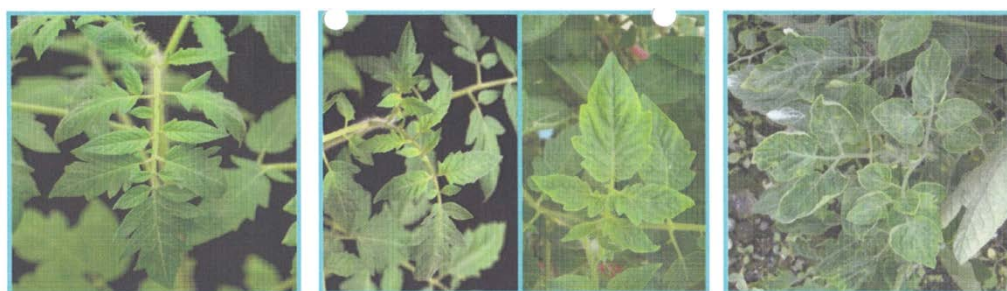
1. ประเมินการเกิดโรคเหี่ยวเฉาทั้งในสภาพแปลงปลูกและห้องปฏิบัติการโดยการให้คะแนนตามเปอร์เซ็นต์การรอดตาย ดังนี้ (Thaveechi, 1989)

รอดตาย 80-100%	=	ต้านทานโรค (Resistant = R)
รอดตาย 60-79%	=	ค่อนข้างต้านทานโรค (Moderately Resistant = MR)
รอดตาย 30-59%	=	ค่อนข้างอ่อนแอต่อโรค (Moderately Susceptible = MS) รอดตาย
0-20%	=	อ่อนแอต่อโรค (Susceptible = S)

ในการประเมินโรคเหี่ยวในห้องปฏิบัติการ โดยนำเมล็ดพันธุ์ประชากรชั่วที่ 6 อีกหนึ่งส่วนไปคัดเลือกการทนทานต่อโรคเหี่ยวเฉาในสภาพโรงเรือนโดยวิธี soil drenching ใช้เชื้อที่มีความสามารถในการก่อให้เกิดโรคเหี่ยวเฉาในมะเขือเทศอย่างรุนแรง Isolate SK และ T17 ความเข้มข้น 1×10^8 cfu ประเมินการเกิดโรค 28 วันหลังจากปลูกเชื้อ

ส่วนการประเมินในสภาพแปลงปลูกจะคำนวณจากเปอร์เซ็นต์ต้นที่รอดตายจากโรคดังกล่าว

2. ประเมินการเกิดโรคใบหงิกเหลืองมะเขือเทศในสภาพแปลงปลูกทุก 2 สัปดาห์ โดยก่อนย้ายปลูกทำการนำกล้ามะเขือเทศไปให้แมลงหริวขาวที่เลี้ยงไว้ในโรงเรือนที่มีต้นมะเขือเทศเป็นโรคใบหงิกเหลือง เป็นเวลา 24 ชั่วโมง จึงทำการย้ายปลูก และให้คะแนนการเกิดโรค 1-6 ดังภาพที่ 1 โดยคะแนนเท่ากับ 1 ไม่แสดงการเกิดโรค คะแนนเท่ากับ 2 ขอบใบเป็นสีเหลืองแต่รูปใบยังปกติ คะแนนเท่ากับ 3 ขอบใบเริ่มม้วนหงอขึ้นด้านบน คะแนนเท่ากับ 4 ขอบใบเหลือง ใบม้วนหงอขึ้นด้านบนและใบเริ่มลดขนาดใบ คะแนนเท่ากับ 5 ใบยดลดขนาดลงมาก ใบมีสีเหลือง ยอดเริ่มหยุดการเจริญเติบโต คะแนนเท่ากับ 6 ต้นแคระแกร็นและหยุดการเจริญเติบโต

Score 1: Healthy

Score 2: Very mild

Score 3: Mild

Score 4: Moderate

Score 5: Severe

Score 6: Very severe

ภาพที่ 1 เกณฑ์

การประเมินโรคใบหงิกเหลืองมะเขือเทศ

ส่วนต้นที่ไม่แสดงอาการโรคใบหงิกเหลืองนำไปตรวจหาอิน Ty-3 ด้วย DNA-marker ที่ศูนย์ biotec มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสนเพื่อยืนยันมีอิน Ty-3 ที่ต้านทานโรคอีกครั้งหนึ่ง

จากนั้นนำข้อมูลทั้งทางด้านผลผลิต คุณภาพ และความต้านทานโรคมะเขือเทศ โดยทำการคัดเลือก มะเขือเทศจากประชากรชั่วที่ 6 ที่มีลักษณะทางการเกษตรที่ดี และต้านทานต่อโรคใบหงิกเหลืองมีค่าคะแนนไม่เกินคะแนนเท่ากับ 2 และทนทานต่อโรคเหี่ยวเฉาไม่น้อยกว่า 80% (R) มาไม่น้อยกว่า 10 สายพันธุ์เพื่อใช้ในการทดลองต่อไป

การทดลองที่ 2 ประเมินผลผลิตมะเขือเทศสีดำ UBU ชั่วที่ 7 (เม.ย.-ก.ย. 2557)

นำมะเขือเทศจากประชากรชั่วที่ 7 ที่ได้จากการทดลองที่ 1 ที่มีลักษณะทางการเกษตรที่ดี 12 สายพันธุ์ ร่วมกับพันธุ์การค้าเพชรชมพู (ไม่มียีนต้านทานโรคใบหงิกเหลืองมะเขือเทศ) และเพชรรุ่ง ซึ่งเป็นพันธุ์ที่บริษัทรายจ่ายว่ามียีนต้านทานโรคใบหงิกเหลืองมะเขือเทศ เป็นพันธุ์เปรียบเทียบในการทดลอง ดังนี้

2.1 การประเมินโรคเหี่ยวเฉาในสภาพโรงเรือน

1.1) การเตรียมต้นมะเขือเทศ

นำเมล็ดพันธุ์มะเขือเทศสีดำตัวที่ 7 จำนวน 12 พันธุ์ จากการทดลองที่ 1 โดยมีมะเขือเทศสีดำทิพย์ 3 เป็นพันธุ์เปรียบเทียบกับอ่อนแอต่อโรคเหี่ยวเฉียว และ H 7996 เป็นพันธุ์เปรียบเทียบกับต้านทานต่อโรคเหี่ยวเฉียว (ตารางที่ 3) มาแช่ในน้ำกลั่นที่นิ่งฆ่าเชื้อ นาน 24 ชั่วโมง จากนั้นนำไปปลูกในพีทมอสที่นิ่งฆ่าเชื้อแล้วและบรรจุในกระถางพลาสติก ขนาด เส้นผ่าศูนย์กลาง 4 นิ้ว สูง 4 นิ้ว จำนวน 1 ต้นต่อ 1 กระถางนำไปดูแลรักษาในเรือนทดลอง รดน้ำทุกเช้า เมื่อมะเขือเทศมีอายุ 3 สัปดาห์ จึงนำมาใช้ในการทดลอง

1.1.2) การเตรียมเซลล์แขวนลอยเชื้อ *Ralstonia solanacearum*

นำเชื้อแบคทีเรีย *R. solanacearum* จำนวน 2 สายพันธุ์ที่มีความรุนแรงที่สุดในการก่อโรคเหี่ยวเฉียวในมะเขือเทศจากการทดลองในระยะที่ 1 ได้แก่ 1) สายพันธุ์ T171 race 1 biovar 3 แยกได้จากตัวอย่างมะเขือเทศที่เป็นโรคเหี่ยวเฉียวในแปลงปลูกมะเขือเทศ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เป็นเชื้อที่ใช้เป็นประจำในการทดสอบการเกิดโรคเหี่ยวเฉียวเนื่องจากเป็นเชื้อที่ก่อการเกิดโรครุนแรงกว่าไอโซเลทอื่นๆ และ 2) ไอโซเลท SK แยกได้จากตัวอย่างพริกที่เป็นโรคเหี่ยวเฉียวจากแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ลูกผสม อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร และ นำเชื้อ *R. solanacearum* ทั้ง 2 สายพันธุ์เลี้ยงเพิ่มปริมาณบนอาหาร TTC medium ที่ไม่เติม 2,3,5-triphenyl tetrazolium chloride นำไปบ่มเชื้อด้วยความเร็ว 120 รอบต่อนาที ที่อุณหภูมิห้อง นาน 18 ชั่วโมง นำไปปรับความเข้มข้นของเซลล์แขวนลอยเชื้อในน้ำกลั่นนิ่งฆ่าเชื้อ ด้วยเครื่องสเปกโตรโฟโตมิเตอร์ (spectrophotometer) O.D.₆₀₀ (Optical Density) เท่ากับ 0.3 ซึ่งมีความเข้มข้นของเชื้อ 10^8 หน่วยโคโลนี/มิลลิลิตร (cfu/ml)

1.1.3) การปลูกเชื้อสาเหตุโรคพืช

ทำการปลูกเชื้อโดยนำไปฉีดที่ปลอดเชื้อตัดรากมะเขือเทศที่ปลูกอยู่ในกระถางพลาสติก (ข้อ ก) 1 ครั้ง แล้วนำเซลล์แขวนลอยเชื้อสาเหตุโรคราดลงในกระถาง ปริมาตร 20 มิลลิลิตร (ภาพที่ 2) กรรมวิธีเปรียบเทียบใช้น้ำกลั่นนิ่งฆ่าเชื้อแทนเซลล์แขวนลอยเชื้อแบคทีเรียสาเหตุโรค ทดสอบไอโซเลทละ 2 ซ้ำๆ ละ 10 ต้น

ภาพที่ 2 การปลูกเชื้อ *Ralstonia solanacearum* โดย การใช้มีดตีดราก เพื่อบำบัดเชื้อเข้าสู่ต้นมะเขือเทศได้ง่าย (1) ก่อนราดเชื้อสาเหตุโรคที่ความเข้มข้นของเชื้อ 10^8 หน่วยโคโลนี/มิลลิลิตร (cfu/ml) ปริมาตร 30 มิลลิลิตรต่อต้น

1.1.4) บันทึกผลการเกิดโรคเหี่ยวเฉียวหลังจากปลูกเชื้อที่ 28 วัน และนำมาคำนวณเปอร์เซ็นต์การรอดตาย และจัดแบ่งระดับการต้านทานโรค ตามเปอร์เซ็นต์การรอดตาย ดังนี้

รอดตาย 80-100% = ต้านทานโรค (Resistant = R)

รอดตาย 60-79% = ค่อนข้างต้านทานโรค (Moderately Resistant = MR)

รอดตาย 30-59% = ค่อนข้างอ่อนแอต่อโรค (Moderately Susceptible = MS)

รอดตาย 0-29% = อ่อนแอต่อโรค (Susceptible = S)

2.2 การประเมินผลผลิตในสภาพแปลงปลูกในฤดูฝน

นำมะเขือเทศจากประชากรชั่วที่ 7 ที่ได้จากการทดลองที่ 1 ที่มีลักษณะทางการเกษตรที่ดี 12 สายพันธุ์ ร่วมกับพันธุ์การค้าเพชรชมพู (ไม่มียีนต้านทานโรคใบหงิกเหลืองมะเขือเทศ) และเพชรรุ่ง ซึ่งเป็นพันธุ์ที่บริษัทรายกว่ามียีนต้านทานโรคใบหงิกเหลืองมะเขือเทศ เป็นพันธุ์เปรียบเทียบในการทดลอง ดำเนินการทดลองและเก็บข้อมูลเหมือนการทดลองที่ 1

สถานที่ทดลอง

คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

การวิเคราะห์ทางสถิติ

วิเคราะห์ความแปรปรวน Analysis of Variance (ANOVA) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยวิธี Duncan's Multiple-Range Test. (DMRT) โดยใช้โปรแกรม Statistic Package for Social Science (SPSS)

ผลการทดลองและวิจารณ์

การทดลองที่ 1 ประเมินผลผลิตมะเขือเทศสีดา UBU ชั่วที่ 6

เมื่อนำสายพันธุ์มะเขือเทศสีดา UBU ประชากรชั่วที่ 6 (ตารางที่ 1) จำนวน 43 สายพันธุ์มาปลูกและประเมินผลผลิต ความทนทานต่อโรคใบหงิกเหลืองมะเขือเทศ และความทนทานต่อโรคเหี่ยวเฉียว โดยทำการทดสอบมะเขือเทศสีดาจำนวน 43 สายพันธุ์ เปรียบเทียบกับมะเขือเทศสีดาพันธุ์การค้า 2 พันธุ์ พบว่ามีมะเขือเทศจำนวน 25 สายพันธุ์ที่ให้ผลผลิตไม่แตกต่างทางสถิติจากพันธุ์การค้า เพชรชมพู และสีดาทิพย์ 3 และเมื่อดูผลผลิตต่อไร่พบว่าในจำนวน 25 สายพันธุ์นั้นให้ผลผลิตตั้งแต่ 4680.00-8666.00 กิโลกรัมต่อไร่ โดยมีจำนวน

12 สายพันธุ์ ได้แก่ S258-7-3-2-1-1-1, S8M-1-1-1-1-1-1, S8M-7-4-1-2-1-1, S8M-9-1-1-1-1-1, S8M-10-10-1-1-1-1, S8M-11-1-1-1-1-1, S8M-12-13-2-2-1-1, S8-9-5-255-1-1-1, S258-7-3-2-2-2-1, S10-1-1-1-1-1, S8M-10-10-5-1-1-1 และ S8M-6-6-1-1-1-2 ที่ให้ผลผลิตสูงกว่า 6,000.00 กิโลกรัมต่อไร่ และมีลักษณะทางการเกษตรอื่นๆที่ดี ได้แก่ มีน้ำหนักต่อผลใกล้เคียงหรือมากกว่าพันธุ์การค้า (32.3-34.1) โดยเฉพาะมะเขือเทศสีดา S8M-6-6-1-1-1-2 (ภาพที่ 3) ให้น้ำหนักต่อผล 50.4 กรัม ซึ่งในปัจจุบันตลาดมะเขือเทศสีดาต้องมะเขือเทศที่มีขนาดผลที่ใหญ่ขึ้น คือ ควรมีน้ำหนักไม่น้อยกว่า 45 กรัมต่อผล นอกจากนี้ มะเขือเทศทั้ง 12 สายพันธุ์ยังแสดงความต้านทานต่อโรคเหี่ยวเฉาที่เกิดจากเชื้อ *Ralstonia solanacearum* ในระดับสูง (resistant) มากกว่า 85% ในสภาพแปลงปลูกในฤดูหนาว ซึ่งสูงกว่าพันธุ์การค้า เพชรชมพู ซึ่งมีเปอร์เซ็นต์รอดตายเพียง 70% เท่านั้น ซึ่งในขั้นตอนการคัดเลือกพันธุ์นั้น ในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญในลักษณะต้านทานโรคเหี่ยวเฉาเป็นลำดับต้นๆ โดยมีแนวคิดที่ว่า พันธุ์ที่คัดได้แม้จะมีคุณภาพที่ดี แต่หากไม่ต้านทานต่อโรคเหี่ยวเฉา เมื่อนำไปปลูก โอกาสที่จะได้ผลผลิตออกสู่ตลาดนั้น เป็นไปได้อายาก ทั้งนี้ โรคเหี่ยวเฉานับเป็นโรคที่ระบาดอย่างกว้างขวางในพื้นที่ปลูกพืชในกลุ่ม Solanaceae ทั้งในฤดูหนาวและฤดูฝนของเขตร้อน

ภาพที่ 3 มะเขือเทศสีดา S8M-6-6-1-1-1-2

โรคใบหงิกเหลืองมะเขือเทศนับเป็นอีกโรคหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการผลิตมะเขือเทศ เมื่อมีการระบาดของแมลงหีขาวที่เป็นพาหะของโรคแล้ว ในพันธุ์มะเขือเทศที่ไม่มียีนต้านทานจะแสดงอาการของโรคได้ภายใน 14 วัน ถ้าเกิดในตั้งแต่ระยะต้นกล้าจะทำให้ต้นแคระแกร็นอย่างรวดเร็ว ไม่ออกดอก และให้ผลผลิตได้ ถ้าระบาดในระยะต้นโต พืชยังจะออกดอกได้ แต่ดอกมักจะร่วงและไม่ติดผล ส่วนในระยะติดผลแล้วจะทำให้คุณภาพของผลลดลง หรือจนอาจจำหน่ายไม่ได้ โรคใบหงิกเหลืองมะเขือเทศไม่มีสารเคมีกำจัดได้ อย่างไรก็ดี ในการทดลองในนี้ (ฤดูหนาว) เป็นฤดูที่เกือบจะไม่มีการระบาดของแมลงหีขาว ซึ่งเห็นได้จากการทดลอง (ตารางที่ 2) พบว่ามะเขือเทศเพชรชมพูไม่แสดงอาการของโรคดังกล่าวให้เห็น พบได้เพียงเล็กน้อยในพันธุ์มะเขือเทศสีดาทิพย์ 3 และอยู่ในระยะหลังการติดผลจึงทำให้ผลผลิตของมะเขือ

เทศสืดาทิพย์ 3 ไม่ลดลง ส่วนสายพันธุ์ต่างๆ ที่ใช้ในการทดสอบพบว่าไม่มีพันธุ์ได้เกิดโรคเลย ดังนั้น จึงไม่ควรประเมินการเกิดโรคใบหงิกเหลืองมะเขือเทศในฤดูหนาว เนื่องจากพาหะที่เป็นตัวนำในการระบาดของโรคไม่สามารถแพร่พันธุ์หรือขยายพันธุ์ได้เป็นปกติ อันจะนำไปสู่การประเมินการเกิดโรคที่ไม่มีประสิทธิภาพ

Table 2 Yields and its components of F6 sida tomato lines at Ubon Ratchathani University (Oct 1, 2014-March 31, 2015)

Lines	Height (cm)	No-of branch	Fruit weight(g)	No of fruit	Weight /pl.(kg)	Yield/rai(kg)*	% survival in field**
1.S258-7-3-2-1-1-1	137cdefghi	2.0e	31.9defg	50.0defghi	1.60bcdefghi	6400abcdefgh	100
2.S258-7-3-2-2-1-1	132cdefghi	3.0cde	42.3abcd	19.7pq	0.73klm	2933klmn	100
3.S258-1-10-2-1-1-1	128cdefghi	3.7cde	47.3ab	35.3ijklmnop	1.43defghij	5733defghij	100
4.S258-1-10-1-1-1-1	133cdefghi	4.0bcd	41.1abcde	35.0ijklmnop	1.40efghij	5600defghij	100
5.S8M-1-1-1-1-1-1	137cdefghi	3.7cde	32.5defg	56.0cdefg	1.70bcdefg	6120cdefghi	90
6.S8M-1-7-1-1-1-1	130cdefghi	3.7cde	32.0defg	40.0ghijklm	1.20efghijkl	3840ijklmn	80
7.S8M-6-3-1-1-1-1	120ghi	3.3cde	34.7bcdefg	31.0jklmnopq	0.97ijklm	3866ijklmn	100
8.S8M-6-3-1-2-1-1	112i	3.7cde	35.1bcdefg	17.7q	0.60lm	2400mn	100
9.S8M-6-6-1-1-1-1	115hi	3.3cde	37.2bcdefg	21.7nopq	0.80jklm	2880lmn	90
10.S8M-6-10-1-1-1-1	123efghi	3.3cde	31.9defg	35.7ijklmno	1.13fghijklm	3626ijklmn	80
11.S8M-6-13-1-1-1-1	135cdefghi	4.0bcd	28.4efg	37.7hijklm	1.07ghijklm	3840ijklmn	90
12.S8M-6-19-1-1-1-1	125defghi	3.0cde	32.8defg	36.7hijklmn	1.20efghijkl	4320fghijklm	90
13.S8M-7-4-1-1-1-1	175a	5.0abc	34.6cdefg	48.3 efghi	1.67bcdefgh	5333defghijk	80
14.S8M-7-4-1-2-1-1	142bcdefghi	4.7abc	37.8bcdefg	44.7fghij	1.73bcdefg	6240bcdefghi	90
15.S8M-9-1-1-1-1-1	142bcdefghi	4.3abcd	36.2bcdefg	60.3cde	2.20ab	8360abc	95
16.S8M-10-10-1-1-1-1	143abcdefghi	5.7ab	32.2defg	66.7abc	2.13abc	8533ab	100
17.S8M-10-5-1-1-1-1	155abcde	4.0bcd	34.9bcdefg	48.7efghi	1.70bcdefg	4760defghijklm	70
18.S8M-10-1-1-1-1-1	132cdefghi	5.0abc	33.4defg	44.7fghij	1.52cdefghi	4853defghijkl	80
19.S8M-11-1-1-1-1-1	155abcde	4.3abcd	30.5defg	61.3cde	1.77bcdef	7066abcd	100
20.S8M-12-13-2-1-1-1	145abcdefgh	4.0bcd	28.4efg	37.3 hijklm	1.07ghijklm	4266ghijklmn	100
21.S8M-12-13-2-2-1-1	135cdefghi	4.0bcd	26.2g	65.3abc	1.70bcdefg	6800abcde	100
22.S7-1-1-1-1-1-1	147abcdefgh	5.0abc	36.1bcdefg	42.7fghijk	1.53cdefghi	4906defghijkl	80

Table 1 (continue)

Lines	Height (cm)	No-of branch	Fruit weight(g)	No of fruit	Weight /pl.(kg)	Yield/rai(kg)*	% survival in field**
23.S7-2-1-1-1-1-1	135cdefghi	4.3abcd	33.7cdefg	44.7fghij	1.47defghij	4693defghijklm	80
24.S8-9-5-255-1-1-1	138bcdefghi	3.3cde	30.7defg	64.0bcd	1.87bcde	6346abcdefgh	85
25.S8-9-277-1-1-1-1	128cdefghi	4.0bcd	37.0bcdefg	38.3hijklm	1.40efghij	5040defghijkl	90
26.S10-1-1-1-1-1-1	145abcdefgh	4.3abcd	39.2abcdef	52.3cdefgh	2.07abcd	8266abc	100
27.S59-1-3-2-1-1-1	147abcdefgh	4.0bcd	33.0defg	54.0cdefg	1.72bcdefg	5836defghij	85
28.S9-5-225-1-1-1-1	147abcdefgh	4.3abcd	34.7bcdefg	38.0hijklm	1.30efghijk	4940defghijkl	95
29.S258-7-3-2-2-1-2	170ab	3.0cde	46.2abc	27.7klmnopq	1.23efghijkl	4440efghijklm	90
30.S258-7-3-2-2-2-1	157abcd	3.7cde	36.5bcdefg	47.3efghi	1.67bcdefgh	6666abcdefg	100
31.S258-7-3-2-2-4-1	153abcdef	4.3abcd	46.3abc	20.3opq	0.93ijklm	2986klmn	80
32.S258-7-3-2-2-4-2	153abcdef	4.0bcd	41.0abcd	30.3jklmnopq	1.17fghijklm	4200hijklmn	90
33.S258-7-3-2-2-5-1	155abcde	3.7cde	32.6defg	29.7jklmnopq	1.00hijklm	2400mn	60
34.S258-7-3-2-2-5-2	145abcdefgh	3.0cde	30.3defg	31.0jklmnopq	0.95ijklm	3800ijklmn	100
35.S258-7-3-2-2-5-3	153abcdef	3.0cde	27.0fg	19.0q	0.53m	1920n	90
36.S8M-10-10-1-1-1-1	147abcdefgh	4.7abc	30.5defg	42.0fghijkl	1.30efghijk	4680defghijklm	90
37.S8M-10-10-2-1-1-1	152abcdefg	3.3cde	26.1g	25.3mnopq	0.70klm	2660lmn	95

38.S8M-10-10-4-1-1-1	128cdefghi	4.0bcd	37.0bcdefg	35.3ijklmno	1.30efghijk	4680defghijklm	90
39.S8M-10-10-4-2-1-1	170ab	5.0abc	36.6bcdefg	38.3hijklm	1.40efghij	4760defghijklm	85
40.S8M-10-10-4-4-1-1	152abcdefg	3.7cde	37.7bcdefg	26.7lmnopq	0.93ijklm	3546jklmn	95
41.S8M-10-10-4-5-1-1	160abc	2.7de	27.1fg	38.0hijklm	1.13fghijklm	4533efghijklm	100
42.S8M-10-10-5-1-1-1	160abc	4.0bcd	28.7efg	79.3a	2.17abc	8666a	100
43.S8M-6-6-1-1-1-2	148abcdefg	6.0a	50.4a	35.0ijklmnop	1.70bcdefg	6800abcde	100
44.เพชรชมพู	147abcdefgh	4.3abcd	34.1cdefg	77.3ab	2.50a	7000abcd	70
45.สีดาพิพย์3	122fghi	4.3abcd	32.3defg	57.3cdef	1.87bcde	6720abcdef	90
F-test	**	**	**	**	**	**	-
CV.(%)	11.23	24.8	18.1	18.9	23.7	23.8	-

*คำนวณจากจำนวนปลูกต่อไร่ 4000 ต้น x น้ำหนักผลต่อต้น x % จำนวนต้นที่รอดตาย

**รอดตาย 80-100% = ต้านทานโรค (Resistant = R)
 รอดตาย 60-79% = ค่อนข้างต้านทานโรค (Moderately Resistant = MR)
 รอดตาย 30-59% = ค่อนข้างอ่อนแอต่อโรค (Moderately Susceptible = MS)
 รอดตาย 0-29% = อ่อนแอต่อโรค (Susceptible = S)

เมื่อพิจารณาในด้านคุณภาพ ได้แก่ความหวาน ความเป็นกรดเป็นด่าง โดยเฉพาะความแน่นเนื้อ (ตารางที่ 3) จะเห็นได้ว่ามะเขือเทศทั้ง 43 สายพันธุ์ที่พัฒนามานี้ให้ความแน่นเนื้อสูงกว่าพันธุ์การค้าอย่างชัดเจน มะเขือเทศที่มีความแน่นเนื้อสูงมีข้อดีคือ หลังจากเก็บเกี่ยวจะสามารถคงสภาพเดิมได้หลายวันเมื่อเปรียบเทียบกับมะเขือเทศที่มีความแน่นเนื้อต่ำ ซึ่งเป็นที่ต้องการของพ่อค้า ในกรณีขายไม่หมดในแต่ละวันก็ยังสามารถเก็บรักษาต่อเพื่อเก็บไว้จำหน่ายในวันต่อไปได้โดยมีการเสียน้อยน้อยกว่าพันธุ์ที่มีเนื้อนิ่ม นอกจากนี้การที่มะเขือเทศสีดามีเนื้อแน่นยังเหมาะต่อการขนส่งเป็นระยะทางไกล ทั้งนี้แหล่งปลูกมะเขือเทศสีดาที่สำคัญจะอยู่ไกลจากแหล่งจำหน่ายหรือตลาดขายส่ง เช่น แหล่งปลูกมะเขือเทศ อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์ เป็นต้น ซึ่งมะเขือเทศที่ผลิตในแหล่งเหล่านี้จะขนส่งทางไกลนำไปจำหน่ายที่ตลาดไทย หรือ ตลาดสี่มุมเมือง จ.ปทุมธานี ส่วนค่าความหวาน และความเป็นกรดเป็นด่าง ส่วนใหญ่แล้วอยู่ในระดับเดียวกันกับพันธุ์การค้า เพชรชมพู

Table 3 Quality components of sida tomato F6 lines

Lines	Brix	pH	Firmness*	Tylcv score**
1.S258-7-3-2-1-1-1	5.03jklm	4.12klmno	3	1
2.S258-7-3-2-2-1-1	6.90a	4.08lmno	3	1
3.S258-1-10-2-1-1-1	5.53d	4.52ab	3	1
4.S258-1-10-1-1-1-1	5.80c	4.49abc	2	1
5.S8M-1-1-1-1-1-1	5.76c	4.40bcde	2	1
6.S8M-1-7-1-1-1-1	5.16ghijk	4.41bcd	2	1
7.S8M-6-3-1-1-1-1	5.40def	4.19hijklmn	3	1
8.S8M-6-3-1-2-1-1	5.76c	4.32defghi	3	1
9.S8M-6-6-1-1-1-1	5.23fghij	4.10lmno	3	1
10.S8M-6-10-1-1-1-1	5.26fghi	4.17hijklmn	3	1

11.S8M-6-13-1-1-1-1	5.50de	4.15ijklmno	3	1
12.S8M-6-19-1-1-1-1	5.36defg	4.13ijklmno	3	1
13.S8M-7-4-1-1-1-1	5.13fghij	4.10lmno	2	1
14.S8M-7-4-1-2-1-1	5.36defg	4.40bcde	2	1
15.S8M-9-1-1-1-1-1	5.06ijkl	4.27defghijk	2	1
16.S8M-10-10-1-1-1-1	5.30efgh	4.59a	2	1
17.S8M-10-5-1-1-1-1	5.03jklm	4.38bcdef	2	1
18.S8M-10-1-1-1-1-1	6.07b	4.24efghijkl	2	1
19.S8M-11-1-1-1-1-1	6.00b	4.61a	2	1
20.S8M-12-13-2-1-1-1	5.93bc	4.31defghi	2	1
21.S8M-12-13-2-2-1-1	5.40def	4.11klmno	2	1
22.S7-1-1-1-1-1-1	5.36defg	4.17hijklmn	2	1
23.S7-2-1-1-1-1-1	5.53d	4.21ghijklmn	2	1
24.S8-9-5-255-1-1-1	6.00b	4.37bcdefg	2	1
25.S8-9-277-1-1-1-1	5.23fghij	4.30defghi	2	1
26.S10-1-1-1-1-1-1	5.40def	4.60a	2	1
27.S59-1-3-2-1-1-1	5.03jklm	4.23efghijklm	2	1
28.S9-5-225-1-1-1-1	5.13hijk	4.16ijklmn	2	1

Table 2 (continue)

Lines	Brix	pH	Firmness*	Tylcv score**
29.S258-7-3-2-2-1-2	4.06q	4.22fghijklm	3	1
30.S258-7-3-2-2-2-1	4.00q	4.38bcdef	3	1
31.S258-7-3-2-2-4-1	4.86lmno	4.07mno	3	1
32.S258-7-3-2-2-4-2	4.83mno	4.38bcdef	3	1
33.S258-7-3-2-2-5-1	4.83mno	4.29defghij	3	1
34.S258-7-3-2-2-5-2	4.06q	4.31defghi	3	1
35.S258-7-3-2-2-5-3	4.76o	3.99o	3	1
36.S8M-10-10-1-1-1-1	4.73o	4.15ijklmno	2	1
37.S8M-10-10-2-1-1-1	4.80no	4.17hijklmn	2	1
38.S8M-10-10-4-1-1-1	4.40p	4.31defghi	2	1
39.S8M-10-10-4-2-1-1	4.53p	4.29defghij	2	1
40.S8M-10-10-4-4-1-1	5.03jklm	4.33cdefgh	2	1
41.S8M-10-10-4-5-1-1	4.80no	4.06no	2	1
42.S8M-10-10-5-1-1-1	5.00klmn	4.31defghi	2	1
43.S8M-6-6-1-1-1-2	5.20fghijk	4.40bcde	3	1
44.เพชรชมพู	5.00klmn	4.22fghijklm	1	1
45.สีดาทิพย์3	4.43p	4.38bcdef	1	2
F-test	**	**	-	-
CV.(%)	2.11	2.0	-	-

*Firmness 1=soft, 2=medium, 3=firm

**1 ไม่แสดงการเกิดโรค

2 ขอบใบเป็นสีเหลืองแต่รูปใบยังปกติ

- 3 ขอบใบเริ่มม้วนหงขึ้นด้านบน
- 4 ขอบใบเหลือง ใบม้วนหงขึ้นด้านบนและใบเริ่มลดขนาดใบ
- 5 ใบยอดลดขนาดลงมาก ใบมีสีเหลือง ยอดเริ่มหยุดการเจริญเติบโต
- 6 ต้นแคระแกร็นและหยุดการเจริญเติบโต

จากเหตุและผลการทดลองดังกล่าวจึงเลือกมะเขือเทศสีดาจำนวน 12 สายพันธุ์ได้แก่ ได้แก่ S258-7-3-2-1-1-1, S8M-1-1-1-1-1-1, S8M-7-4-1-2-1-1, S8M-9-1-1-1-1-1, S8M-10-10-1-1-1-1, S8M-11-1-1-1-1-1, S8M-12-13-2-2-1-1, S8-9-5-255-1-1-1, S10-1-1-1-1-1, S258-7-3-2-2-1, S8M-10-10-5-1-1-1 และ S8M-6-6-1-1-1-2 เพื่อนำไปทดสอบการต้านทานต่อโรคเหี่ยวเหี่ยวในสภาพห้องทดลองกับเชื้อ 3 isolate จากอุบลราชธานี และสกลนคร และนำไปปลูกในสภาพแปลงปลูกเพื่อประเมินการเกิดโรคใบหงิกเหลืองมะเขือเทศและผลผลิตต่อไป

การทดลองที่ 2 ประเมินผลผลิตมะเขือเทศสีดา UBU ข้าวที่ 7 (เม.ย.-ก.ย. 2557)

นำมะเขือเทศจากประชากรข้าวที่ 7 ที่ได้จากการทดลองที่ 1 ที่มีลักษณะทางการเกษตรที่ดี 12 สายพันธุ์ร่วมกับพันธุ์การค้าเพชรชมพู สีดาทิพย์ 3 (ไม่มียีนต้านทานโรคใบหงิกเหลืองมะเขือเทศ) และเพชรรุ่ง ซึ่งเป็นพันธุ์ที่บริษัทรายงานว่ามียีนต้านทานโรคใบหงิกเหลืองมะเขือเทศ เป็นพันธุ์เปรียบเทียบในการทดลอง ดังนี้

2.1 การประเมินโรคเหี่ยวเหี่ยวในสภาพโรงเรือน

จากผลการทดลองปลูกเชื้อ *R. solanacearum* ไอโซเลท SK และ T171 กับมะเขือเทศสีดาและพันธุ์เปรียบเทียบทางการค้ารวม จำนวน 15 พันธุ์ เมื่อต้นกล้าอายุ 21 วัน หรือมีใบจริง 3-4 ใบ ผลการประเมินที่สัปดาห์ที่ 3 พบว่าเชื้อ *R. solanacearum* แต่ละไอโซเลท มีความรุนแรงในการทำให้มะเขือเทศเกิดโรคเหี่ยวเหี่ยวได้แตกต่างกันตั้งแต่ 0 -100 เปอร์เซ็นต์ โดยเชื้อไอโซเลท T171 ก่อให้เกิดโรคได้รุนแรงมากที่สุด (ตารางที่ 4) รองลงมาได้แก่สายพันธุ์ SK ตามลำดับ (ตารางที่ 3) ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจาก 3 ปัจจัยหลักในการทดลอง ได้แก่ (1) ความสามารถต้านทานต่อโรคของสายพันธุ์มะเขือเทศ (2) ไอโซเลทของเชื้อ *R. solanacearum* และ (3) สภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอุณหภูมิขณะทำการทดลอง จากรายงานของ Mew and Ho (1976) พบว่ามะเขือเทศพันธุ์หนึ่งมีระดับความต้านทานแบบหนึ่งแต่ในพื้นที่สภาพแวดล้อมอีกแบบหนึ่งอาจแสดงลักษณะความต้านทานที่แตกต่างออกไป เช่นมะเขือเทศพันธุ์ต้านทาน Venus และ Saturn ซึ่งผลิตโดย North Carolina Agriculture Experimental Station จะไม่แสดงความต้านทานโรคเมื่อนำไปปลูกในเขตร้อน หรืออุณหภูมิสูง 32 องศาเซลเซียส ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของ Wang et al., (2000) รายงานว่ามะเขือเทศพันธุ์ต้านทาน L180-1 และ GA219 จะแสดงลักษณะที่ไม่ต้านทานต่อโรค (เกิดโรค 90%) เมื่อปลูกที่ 32 องศาเซลเซียส และมะเขือเทศพันธุ์ H7996 แสดงอาการเหี่ยวมากกว่า 30 % ทำให้มะเขือเทศพันธุ์ต้านทานแสดงลักษณะการต้านทานลดลง

Table 4 Survival percentage of 16 tomato varieties from bacterial wilt
(*Ralstonia solanacearum*) in greenhouse

ลำดับที่	สายพันธุ์/พันธุ์	% การรอดตาย			ระดับการต้านทานโรค
		SK	T171	เฉลี่ย	
1	S258-7-3-2-1-1-1-1	50.0	0.0	25.0	S
2	S8M-1-1-1-1-1-1-1	45.0	0.0	22.5	S
3	S8M-7-4-1-2-1-1-1	58.8	5.0	31.9	MS
4	S8M-9-1-1-1-1-1-1	85.0	40.0	62.5	MR
5	S8M-10-10-1-1-1-1-1	60.5	28.8	44.6	MS
6	S8M-11-1-1-1-1-1-1	20.0	0.0	10.0	S
7	S8M-12-13-2-2-1-1-1	35.6	13.3	24.5	S
8	S8-9-5-255-1-1-1-1	30.5	0.0	15.3	S
9	S10-1-1-1-1-1-1-1	60.5	18.2	39.4	MS
10	S258-7-3-2-2-2-1-1	70.8	20.0	45.4	MS
11	S8M-10-10-5-1-1-1-1	90.0	40.0	65.0	MR
12	S8M-6-6-1-1-1-2-1	80.2	33.3	56.7	MS
13	เพชรชมพู	60.6	8.3	34.5	MS
14	เพชรบุรี	59.8	13.3	36.5	MS
15	ทิพย์ 3(Suscep. check)	20.0	0.0	10.0	S
16	H7996(Resist. check)	90.0	70.0	80.0	R

ในการทดสอบการเกิดโรคเหี่ยวเหี่ยวครั้งนี้ ไม่พบว่ามีพันธุ์ใดแสดงลักษณะต้านทานต่อโรคเหี่ยวเหี่ยวในระดับสูง (R) แต่พบว่ามีมะเขือเทศสีดำ 2 พันธุ์ได้แก่ S8M-9-1-1-1-1-1-1 และ S8M-10-10-5-1-1-1-1-1 ที่จัดเป็นพันธุ์ค่อนข้างต้านทานการเกิดโรคเหี่ยวเหี่ยว (Resistant) โดยมีเปอร์เซ็นต์การรอดตายเฉลี่ย 62.5 % และ 65.0 % และอยู่ในระดับที่สูงกว่าพันธุ์ที่นิยมปลูกเป็นการค้า พันธุ์เพชรชมพู และเพชรบุรี ส่วนที่เหลือส่วนใหญ่จัดเป็นพันธุ์ที่ค่อนข้างอ่อนแอต่อโรค (5 พันธุ์) และอ่อนแอต่อโรค (5 พันธุ์) อย่างไรก็ตามในการทดสอบครั้งนี้พบว่า มะเขือเทศพันธุ์ H7796 ซึ่งถือว่าเป็นพันธุ์ที่ต้านทานโรคเหี่ยวเหี่ยวที่ดีที่สุด (80.0% รอดตาย) ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของ (Hanson et. al., 2010) ว่าพันธุ์ดังกล่าวมีเปอร์เซ็นต์การรอดตายอยู่ในระดับต้านทาน (R) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพันธุ์สีดำที่ปรับปรุงพันธุ์มาไม่สามารถทำให้มียืนต้านทานโรคเหี่ยวเหี่ยวในระดับสูงได้ โดยเฉพาะในสภาพอากาศที่ร้อนสูงซึ่งในขณะทำการทดลองสภาพอากาศในโรงเรือนทดลองสูง 36-38 องศาเซลเซียสในเวลากลางวัน ซึ่งเหมาะต่อการเกิดโรคเหี่ยวเหี่ยวอย่างยิ่งดังตามรายงานของ Wang et al., (2000)

2.2 การประเมินผลผลิตในสภาพแปลงปลูกในฤดูฝน

ในการประเมินผลผลิตในประชากรชั่วที่ 7 โดยทำการประเมินลักษณะต่างๆเหมือนการทดลองที่ 1 ผลจากการทดลองพบว่า ไม่มีมะเขือเทศสีดาพันธุ์ใดให้ผลผลิตเทียบเท่าพันธุ์การค้าเพชรชมพูได้ (ตารางที่ 5) ซึ่งแสดงว่ามะเขือเทศที่ทดสอบทั้ง 12 พันธุ์นั้น เมื่ออยู่ในสภาพที่อากาศร้อน หรือมีฝนตกสลับ (นอกฤดูการผลิต) ไม่สามารถจะให้ผลผลิตสูงได้ ซึ่งแตกต่างกับการทดลองที่ 1 ที่ทดสอบในฤดูหนาว พบว่ามีพันธุ์มะเขือเทศจำนวน 25 สายพันธุ์ที่ให้ผลผลิตไม่แตกต่างทางสถิติจากพันธุ์การค้า เพชรชมพู ซึ่งรวมถึงพันธุ์ที่ใช้ทดสอบในการทดลองที่ 2 นี้ ความแตกต่างนี้น่าจะมีสาเหตุมาจากพันธุกรรมมะเขือเทศสีดาทั้ง 12 พันธุ์ไม่มียืนทนทานต่ออุณหภูมิสูง (อุณหภูมิมากกว่า 32 องศาเซลเซียส) นอกจากนี้ความแตกต่างก็อาจจะมาจากพันธุ์การค้าเป็นพันธุ์ลูกผสมเดี่ยว ในขณะที่พันธุ์ที่ใช้ในการทดสอบเป็นพันธุ์ผสมเปิด ซึ่งโดยทั่วไปแล้วพันธุ์ลูกผสมเดี่ยวย่อมมีผลผลิตสูงและคุณภาพที่ดีกว่าพ่อแม่ (พันธุ์ผสมเปิด) ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่เรียกว่า "ความดีเด่นของลูกผสม" (Hybrid vigor หรือ Heterosis)

มะเขือเทศสีดาที่ให้ผลผลิตรองลงมาจากพันธุ์การค้าสีดาเพชรชมพู 3 อันดับแรก ได้แก่ S8M-10-10-5-1-1-1 S8M-12-13-2-2-1-1-1 และ S8-9-5-255-1-1-1-1 ซึ่งให้ผลผลิตเท่ากับ 3640 2893 และ 2640 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่ามะเขือเทศสีดาทั้งสามมีความต้านทานต่อโรคเหี่ยวเฉาในสภาพแปลงปลูกสูงอยู่ในลำดับเดียวกันกับพันธุ์การค้า

Table 5 Yield and its components of 14 sida tomato varieties

Varieties	Day to flowering	Day to maturity	Height (cm)	No. of Branch	Fruit size (g)	No. fruit/pl.	Weight/pl. (g)	Yield/rai (Kg)	% bacterial

									wilt incidence
S258-7-3-2-1-1-1-1	24	71	130.0abcd	2.66bc	25.3	22.3cd	0.59cde	1416.0de	60.0 MR
S8M-1-1-1-1-1-1-1	22	69	123.3bcd	3.33abc	25.6	34.0b	0.84cd	2217.6cd	66.6 MR
S8M-7-4-1-2-1-1-1	23	70	115.0cd	3.66ab	27.2	23.0cd	0.60cde	1200.0ef	50.0 MS
S8M-9-1-1-1-1-1-1	23	69	113.3cd	2.00c	27.3	11.3e	0.34e	408.0f	30.0 MS
S8M-10-10-1-1-1-1-1	24	71	123.3bcd	3.33abc	22.6	34.3b	0.80cde	1613.3de	50.0 MS
S8M-11-1-1-1-1-1-1	24	72	146.6a	3.00bc	27.9	22.3cd	0.62cde	1328.5def	53.3 MS
S8M-12-13-2-2-1-1-1	23	71	116.6bcd	4.00ab	24.8	41.3b	1.03bc	2893.3bc	70.0 MR
S8-9-5-255-1-1-1-1	21	69	126.6abcd	4.00ab	28.5	37.0b	1.10bc	2640.0c	60.0 MR
S10-1-1-1-1-1-1-1	21	68	113.3cd	2.66bc	26.5	19.0de	0.50de	720.0ef	36.6 MS
S258-7-3-2-2-2-1-1	23	70	126.6abcd	2.66bc	25.1	21.0cd	0.60cde	1286.1ef	53.3 MS
S8M-10-10-5-1-1-1-1	22	70	138.3ab	3.00bc	35.1	36.0b	1.30b	3640.0b	70.0 MR
S8M-6-6-1-1-1-2-1	23	70	133.3abc	3.33abc	30.3	31.0bc	0.93cde	2240.0cd	60.0 MR
เพชรชมพู	25	72	123.3bcd	4.66a	29.8	81.3a	2.36a	5964.0a	63.3 MR
เพชรบุรี	26	75	110.0d	3.33abc	29.4	24.3cd	0.73cd	674.6ef	23.3 S
F-TEST	-	-	*	*	ns	**	**	**	-
C.V.(%)	-	-	9.15%	23.15%	22.7%	17.51%	28.08%	24.50	-

อย่างไรก็ตามเมื่อมาดูในเรื่องของคุณภาพมะเขือเทศสีดาที่ทำการทดลอง (ตารางที่ 6) ทั้งความหวานที่วัดออกมาเป็นองศาบริกซ์ ความเป็นกรดเป็นด่าง และความแน่นเนื้อ พบว่ามีมะเขือเทศสีดาหลายพันธุ์ที่มีคุณภาพไม่แตกต่างพันธุ์การค้า เช่น ความหวาน ได้แก่ S8M-7-4-1-2-1-1-1 S8M-9-1-1-1-1-1-1 S8M-10-10-1-1-1-1-1 S8M-12-13-2-2-1-1-1 S8-9-5-255-1-1-1-1 S8M-10-10-5-1-1-1-1 S8M-6-6-1-1-1-2-1 ความเป็นกรดเป็นด่างทุกพันธุ์อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน เช่นเดียวกับพันธุ์การค้า คือค่าความเป็นกรดเป็นด่างไม่เกิน 4.4 ส่วนความแน่นเนื้อทุกพันธุ์มีความแน่นเนื้อสูงกว่าพันธุ์การค้าทั้ง 2 พันธุ์

ส่วนความต้านต่อโรคใบไหม้และเชื้อเหี่ยวในสภาพแปลงปลูกที่มีการเข้าทำลายของเชื้อโรคโดยมีแมลงหริ่งเป็นพาหะนั้น ในระยะหลังย้ายปลูก 45 วันนั้น มะเขือเทศสีดาทั้ง 12 พันธุ์ สามารถทนทานต่อการเกิดโรคใบไหม้และเชื้อเหี่ยวได้ดี (1.6-3.53) เมื่อเปรียบเทียบกับพันธุ์การค้าสีดาเพชรชมพูที่ไม่มียืนต้านทาน TYLCV (4.4) และพันธุ์สีดาเพชรบุรี (5.3) และเมื่ออายุ 70 วัน หลังย้ายปลูก พันธุ์การค้าทั้ง 2 พันธุ์แสดงอาการของโรคเกือบ 100% คือมีคะแนนของการเกิดโรคเท่ากับ 5.26 และ 5.73 ตามลำดับ

Table 6 Quality components of sida tomato F7 lines

Lines	Brix	pH	Firmness*	Tylcv score**	
				45 days	70 days
S258-7-3-2-1-1-1-1	3.96f	4.17cdef	3	1.66	3.26
S8M-1-1-1-1-1-1-1	3.86f	4.36a	2	3.53	4.73
S8M-7-4-1-2-1-1-1	4.66ab	4.14def	2	1.46	3.1
S8M-9-1-1-1-1-1-1	4.76a	4.36a	2	1.6	3.20
S8M-10-10-1-1-1-1-1	4.63abc	4.25abcd	2	2.13	3.93
S8M-11-1-1-1-1-1-1	4.03f	4.30ab	2	1.26	3.26
S8M-12-13-2-2-1-1-1	4.63abc	4.02g	2	1.53	3.33
S8-9-5-255-1-1-1-1	4.63abc	4.11efg	2	2.83	3.80
S10-1-1-1-1-1-1-1	4.70a	4.10efg	2	2.2	3.66
S258-7-3-2-2-2-1-1	4.23e	4.25abcd	3	1.93	3.93
S8M-10-10-5-1-1-1-1	4.46cd	4.26abc	2	2.13	3.26
S8M-6-6-1-1-1-2-1	4.43d	4.21bcde	3	2.10	4.13
เพชรชมพู	4.60abcd	4.09fg	1	4.40	5.26
เพชรบุรี	4.50bcd	4.34a	1	5.33	5.73
F-TEST	**	**	-	-	-
C.V.(%)	2.2%	1.58%	-	-	-

*Firmness 1=soft, 2=medium, 3=firm

**1 ไม่แสดงการเกิดโรค

- 2 ขอบใบเป็นสีเหลืองแต่รูปใบยังปกติ
- 3 ขอบใบเริ่มม้วนหงขึ้นด้านบน
- 4 ขอบใบเหลือง ใบม้วนหงขึ้นด้านบนและใบเริ่มลดขนาดใบ
- 5 ใบยอดลดขนาดลงมาก ใบมีสีเหลือง ยอดเริ่มหยุดการเจริญเติบโต
- 6 ต้นแคระแกร็นและหยุดการเจริญเติบโต

เป็นที่น่าสังเกตว่าในการทดลองนี้ แม้ว่าพันธุ์สีดาเพชรชมพูจะเกิดโรคใบหงิกเหลืองอย่างรุนแรงก่อนเก็บเกี่ยว แต่สามารถให้ผลผลิตได้สูงกว่าพันธุ์อื่นๆนั้น เนื่องจากพันธุ์ดังกล่าว ในช่วงออกดอกโรคยังไม่เข้าทำลาย พืชยังเจริญเติบโตได้ปกติ และเติบโตเร็ว ต้นแข็งแรง มีกิ่งแขนงจำนวนมาก ออกดอกเกือบพร้อมๆกันได้หลายข้อ สามารถติดผลได้ดีแม้จะมีอุณหภูมิมากกว่า 30 องศาเซลเซียส จึงยังคงทำให้ได้ผลผลิตมากกว่าพันธุ์อื่นๆ ส่วนพันธุ์ที่ทำการคัดเลือกทั้ง 12 พันธุ์ แม้จะทนทานต่อโรคใบหงิกเหลืองมะเขือเทศได้ดี แต่พันธุ์ดังกล่าวยังมีจำนวนกิ่งที่น้อยเกินไป จึงทำให้จำนวนข้อดอกต่อกิ่งและผลผลิตรวมน้อยกว่า ข้อดีของพันธุ์คัดเลือกที่เหนือกว่าพันธุ์การค้าคือ ทนทานต่อโรคใบหงิกเหลืองมะเขือเทศ และมีความแน่นเนื้อของผลที่สูงกว่า แต่มีข้อด้อยคือ ผลผลิตที่ต่ำกว่า เนื่องจากมีจำนวนกิ่งแขนงที่น้อยกว่า ทำให้มีตำแหน่งการเกิดดอก จำนวนข้อดอกที่น้อยกว่า จึงให้ผลผลิตที่ต่ำกว่า

จากผลการทดลองทดสอบผลผลิตมะเขือเทศสีดาทั้ง 2 ฤดู คือในฤดูหนาว และต้นฤดูฝน พบว่ามีมะเขือเทศสีดา 25 พันธุ์ให้ผลผลิตสูงไม่น้อยกว่าพันธุ์การค้า แต่ในฤดูฝน พบว่าทุกพันธุ์ที่ใช้ทดสอบให้ผลผลิตที่ต่ำกว่าจากการทดลอง พบว่ามีมะเขือเทศสีดา 3 พันธุ์ที่ให้ผลผลิตดีที่สุด 3 อันดับแรก คือ S8M-10-10-5-1-1-1-1 (ภาพที่ 4) S8M-12-13-2-2-1-1-1 (ภาพที่ 5) และ S8-9-5-255-1-1-1-1 (ภาพที่ 6) จึงทำการคัดเลือกเพื่อนำไปขอขึ้นทะเบียนคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ต่อไป โดยสรุปข้อมูลทั้ง 3 พันธุ์ไว้ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 Components and yield of 3 sida tomato varieties

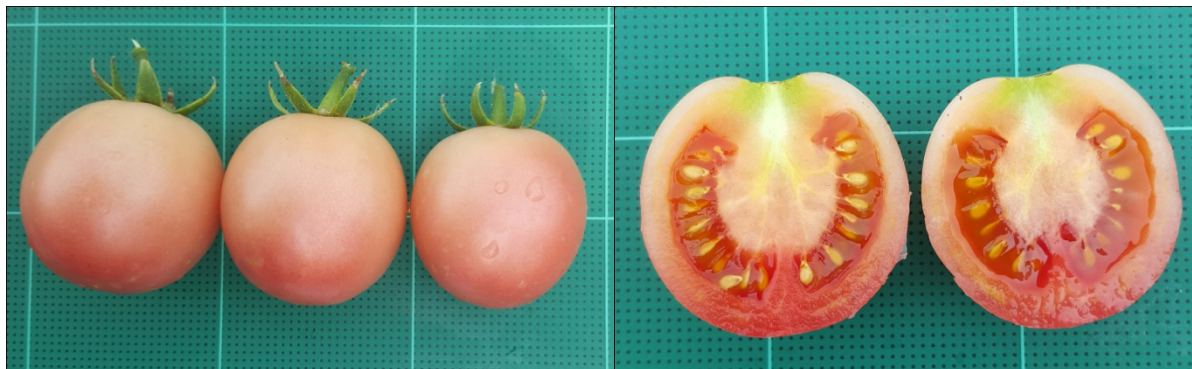
Varieties	Yield/rai		Tylcv score**		% survival from BW		
	Cold season	Rainy season	Cold season	Rainy season	In greenhouse	In field	
						Cold season	Rainy season
S8M-10-10-5-1-1-1-1	8666	3640	1	3.26	65.0	100	70
S8M-12-13-2-2-1-1-1	6800	2893	1	3.33	24.5	100	70
S8-9-5-255-1-1-1-1	6346	2640	1	3.80	15.3	85	60

ภาพที่ 4 มะเขือเทศพันธุ์ S8M-10-10-5-1-1-1-1

ภาพที่ 5 มะเขือเทศพันธุ์ S8M-12-13-2-2-1-1-1

ภาพที่ 6 มะเขือเทศพันธุ์ S8-9-5-255-1-1-1-1-1

สรุปผลทดลอง

จากผลการทดลองเปรียบเทียบผลผลิตมะเขือเทศสีดำในชั่วที่ 6 และ 7 ใน 2 ฤดูกาลทดลอง พบว่ามีมะเขือเทศ 3 พันธุ์ ได้แก่ S8M-10-10-5-1-1-1-1 S8M-12-13-2-2-1-1-1 และ S8-9-5-255-1-1-1-1-1 ที่ให้ผลผลิตต่อไร่สูงสุด มีความแน่นเนื้อสูง และทนทานต่อโรคใบหงิกเหลืองมะเขือเทศ และโรคเหี่ยวเฉียว จึงถูกคัดเลือกไว้เพื่อขอขึ้นทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา สัมพันธ์รักษ์. 2546. ปรับปรุงพันธุ์พืช: พื้นฐาน วิธี และแนวคิด. ภาควิชาไร่นา คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 237 หน้า.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2541. มะเขือเทศ. แหล่งที่มา <http://www.doae.go.th/plant/tomato.htm>. สิงหาคม, 2552.
- สุทัศน์ ศรีวัฒนพงศ์. 2552. การปรับปรุงพันธุ์พืช ฉบับเรียบเรียง ครั้งที่ 2. ภาควิชาพืชไร่นา คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- AVRDC. 2000. Variation of *Ralstonia solanacearum* strains isolated from tomato plants in Indonesia, Philippines, and Taiwan. AVRDC Report. Taiwan.
- Gopalakrishnan, T. R. 2007. Vegetable crops. Horticulture science series-4. Pitam Pura, New Delhi, India.
- Hanson, P.M., O. Licardo, Hanudin, J.F. Wang and J.T.Chen. 1998. Diallel analysis of bacterial wilt resistance in tomato derived from different sources. Plant Disease 82 (1):75-78.
- Handson. P.M. 2007. AVRDC Breeding Update: Tomato. AVRDC-APSA Workshop. Taiwan. Available source: <http://www.avrdc.org/APSA/2007/presentations.html>
- Heuvelink, 2005. Tomatoes. CROP PRODUCTION SCIENCE IN HORTICULTURE 13. CABI Publishing. USA.
- Opena, R.T., G.C. Kuo and J.Y. Yoon. 1987. Breeding for stress tolerance under tropical conditions in tomato and heading Chinese cabbage. In: Improved vegetable production in Asia. FFTC Book Series No. 36. Taiwan, Republic of China.
- Prohens and Nuez. 2008. Vegetables II. Fabaceae, Liliaceae, Solanaceae and Umbelliferae. HAND BOOK OF PLANT BREEDING. Springer
- Robert de la Pena. 2007. Integration of Molecular Markers in Vegetable Markers in Vegetable Improvement. AVRDC-APSA Workshop. Taiwan. Available source: <http://www.avrdc.org/APSA/2007/presentations.html>
- Sawangjit S., O. Chatchawankanphanich, P. Chiemsombata, T. Attathomc, J. Daled and S.

- Attathom. 2005. Molecular characterization of tomato-infecting begomoviruses in Thailand. *Virus Research*. 109: 1–8
- Wang, J.F. 2000. “Characterization of tomato lines resistant to bacterial wilt – temperature and strain effect”, Asian Vegetable Research and Development Center Report 2000. Taiwan. pp 11-12.